

Sygn. akt I AGa 140/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 sierpnia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Elżbieta Kuczyńska
Sędziowie	:	SA Magdalena Natalia Pankowicz SA Beata Wojtasiak (spr.)
Protokolant	:	Justyna Stolarewicz

po rozpoznaniu w dniu 28 sierpnia 2020 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. K.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - (...) (...) Oddziałowi (...) w G.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 10 października 2019 r. sygn. akt V GC 3/19

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a. **oddala powództwo,**

b. **zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 6.689 (sześć tysięcy sześćset osiemdziesiąt dziewięć) zł tytułem zwrotu części kosztów procesu;**

II. zasądza od powoda na rzecz Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej;

III. nakazuje ściagnąć od powoda K. K. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 7.072 (siedem tysięcy siedemdziesiąt dwa) zł tytułem brakującej opłaty w postępowaniu apelacyjnym.

E. M. N. B. W.

UZASADNIENIE

Powód K. K. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – (...) (...) Oddziału (...) w G. na swoją rzecz kwoty 269.232,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od 2 lipca 2017 r. do dnia zapłaty i kwoty 174,46 zł tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności stosownie do art. 10 ust. 1 i 11 ust. 2 pkt 2 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych. Podniósł, że zawarł z pozwanym umowę nr (...), na mocy której zobowiązał się wykonać roboty budowlane w postaci remontu budynku nr (...) na terenie(...)w B., a pozwany zobowiązał się do odebrania robót i zapłaty wynagrodzenia. Strony przewidziały możliwość rozliczenia częściowego na podstawie faktury częściowej wystawionej za wykonane, odebrane i potwierdzone w protokołach roboty. Powód wystawił fakturę częściową VAT nr (...) na kwotę 269.232,50 zł brutto (218.888,21 zł netto plus 23% VAT) z 30-dniowym terminem płatności, której odbiór pokwitował w imieniu pozwanego J. S.. Mimo upływu terminu płatności i wezwania do zapłaty, pozwany nie uiścił ww. należności.

Pismem z 13 sierpnia 2018 r. powód cofnął częściowo pozew – w zakresie kwoty 127.796,70 zł tytułem należności głównej, odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych za okres od 2 do 20 lipca 2018 r. i kwoty 174,46 zł tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności stosowanie do art. 10 ust. 1 i 11 ust. 2 pkt 2 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, wraz ze zrzeczeniem się roszczenia w tym zakresie.

Postanowieniem z 21 sierpnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie umorzył postępowanie co do części roszczenia głównego w wysokości 127.796,70 zł, odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych za okres od 2 do 20 lipca 2018 r. i kwoty 174,46 zł tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności. Postanowienie to jest prawomocne.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym 28 listopada 2018 r., V GNc 216/18, Sąd Okręgowy w Olsztynie uwzględnił zmodyfikowane powództwo w całości.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podniósł, że wierzytelność dochodzona pozwem wygasła w całości wskutek potrącenia z wierzytelnością pozwanego z tytułu żądania zwrotu wynagrodzenia wypłaconego bezpośrednio podwykonawcom powoda, których wbrew ciężącemu na nim obowiązki, powód nie zgłosił pozwanemu. Z tą samą wierzytelnością pozwany potrącił karę umowną za niezgłoszenie przez powoda podwykonawców w kwocie 14.637 zł. Podniósł nadto, że powód nie był władny do zaliczenia kwoty 114.595,50 zł na poczet zobowiązań pozwanego innych, niż objęte fakturą VAT nr (...), tj. zaległych odsetek za opóźnienie oraz kwoty stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności.

Wyrokiem z 10 października 2019 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 141.435,80 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od 21 lipca 2018 r. do dnia zapłaty (pkt I), zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 17.889 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 10.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II) i nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 234 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych (pkt III).

Orzeczenie to oparto o następujące ustalenia faktyczne i ocenę prawną.

W dniu 19 marca 2018 r. K. K. (wykonawca) zawarł ze Skarbem Państwa – (...) (...) Oddziałem (...) w G. (zamawiającym) umowę nr (...), w ramach zamówienia publicznego na wykonanie robót budowlanych, prowadzonego w trybie art. 10 ust. 1 w zw. z art. 39-46 Prawa zamówień publicznych. Przedmiotem umowy było wykonanie remontu budynku nr (...) na terenie (...)w B., w zakresie wymiany pokrycia dachu, instalacji odgromowej, obróbek blacharskich, elewacji i wentylacji nawiewno-wyciągowej. Termin realizacji zadania ustalono na dzień 17 lipca 2018 r. (§ 2 umowy).

Strony umówiły się na wynagrodzenie ryczałtowe, ustalone na podstawie złożonej przez wykonawcę oferty na kwotę 526.421,55 zł brutto (§ 5 ust. 1 umowy). Ustalono, że rozliczenie za wykonanie przedmiotu umowy nastąpi: fakturą końcową po zakończeniu i odbiorze robót na poszczególnych zadaniach przez zamawiającego; fakturami przejściowymi (częściowymi) wystawionymi za wykonane, odebrane i potwierdzone na protokołach odbioru elementów robót częściowych przez inspektora nadzoru inwestorskiego (§ 6 ust. 1). Postanowiono, że faktura opłacana będzie na wskazane konto wykonawcy, podane w fakturze, w ciągu 30 dni od dnia dostarczenia prawidłowo wystawionej faktury częściowej/końcowej wraz z protokołem odbioru częściowego/końcowego i oświadczeniem podwykonawcy lub dalszego podwykonawcy, potwierdzającym dokonanie zapłaty całości należnego mu wymagalnego wynagrodzenia (§ 6 ust. 4 w zw. z § 13 ust. 12 umowy).

W treści § 13 ust. 13 umowy strony postanowiły, że zamawiający dokona bezpośredniej zapłaty wymagalnego wynagrodzenia przysługującego podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy, który zawarł zaakceptowaną przez zamawiającego umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane lub który zawarł przedłożoną zamawiającemu umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są dostawy lub usługi, w przypadku uchylenia się od obowiązku zapłaty odpowiednio przez wykonawcę, podwykonawcę lub dalszego podwykonawcę zamówienia na roboty budowlane.

Równocześnie w § 10 ust. 1 pkt 1.8 umowy ustalono, że wykonawca zapłaci zamawiającemu karę umowną w wysokości 0,1% wartości brutto umowy z podwykonawcą – w przypadku nieprzedłożenia poświadczonych za zgodność z oryginałem kopii umowy o podwykonawstwo lub jej zmiany, za każdy dzień od daty jej podpisania przez strony do dnia przedłożenia umowy zamawiającemu.

Dnia 20 marca 2018 r. wykonawca zawarł z M. B. i I. B., współnikami spółki cywilnej (...), (...) s.c. (podwykonawca) umowę nr (...), której przedmiotem było wykonanie części robót zleconych wykonawcy przez zamawiającego, obejmujących roboty rozbiórkowe, ciesielskie, izolacyjne, impregnacyjne, pokrywcze, murarskie, dociepleniowe i elektryczne. Termin realizacji zadania ustalono na 15 czerwca 2018 r., a wynagrodzenie ryczałtowe podwykonawcy na kwotę 140.000 zł netto. Strony przewidziały karę umowną za zwłokę w wykonaniu przedmiotu robót w wysokości 0,5% ustalonego wynagrodzenia za każdy dzień zwłoki.

W dniu 26 maja 2018 r. podwykonawca nie zabezpieczył budynku nr (...) na terenie(...)w B. przed zalaniem wodami opadowymi. Spowodowało to konieczność interwencji pracowników wykonawcy i zabezpieczenia dachu budynku folią.

Dnia 30 maja 2018 r. zamawiający i wykonawca zawarli Aneks nr (...) do umowy nr (...), którego przedmiotem było wskazanie przedstawiciela wykonawcy na budowie w osobie kierownika budowy K. B..

W dniu 1 czerwca 2018 r. zamawiający dokonał protokolarnego odbioru części robót, z czego wykonane roboty rozbiórkowe opiewały na kwotę 26.293,87 zł, roboty ciesielskie, izolacyjne i impregnacyjne na kwotę 53.634,99 zł, roboty pokrywcze na kwotę 48.301,25 zł, roboty murarskie i wewnętrzne na kwotę 10.605,03 zł, docieplenie stropu nad piętrem na kwotę 67.894,21 zł, oraz rusztowania na kwotę 12.158,83 zł. Do tego momentu nie wykonano robót związanych z malowaniem elewacji, robót z zakresu branży elektrycznej i sanitarnej. Tego samego dnia wykonawca wystawił fakturę VAT nr (...) na kwotę 269.232,50 zł, z 30-dniowym terminem płatności, tj. do dnia 1 lipca 2018 r.

Dnia 15 czerwca 2018 r. podwykonawca zgłosił wykonawcy zakończenie robót, wnosząc o wyznaczenie terminu ich odbioru, przy czym pismem z 18 czerwca 2018 r. wykonawca poinformował podwykonawcę, że odbiór robót może nastąpić dopiero po wykonaniu przezeń całego zakresu robót, wzywając go do ukończenia prac. O treści tego pisma wykonawca poinformował zamawiającego drogą elektroniczną w dniu 27 czerwca 2018 r. Od tego momentu kontakt wykonawcy z podwykonawcą „urwał się”. Podwykonawca nie odbierał telefonów od wykonawcy, nie odpowiadał na jego pisma, wysyłane pocztą tradycyjną i elektroniczną.

Pismem z 18 czerwca 2018 r. podwykonawca poinformował zamawiającego o łączącej go z wykonawcą umowie podwykonawczej oraz o odmowie wyznaczenia przez wykonawcę terminu odbioru robót. Pismem z tej samej daty (wysłanym także drogą elektroniczną) wykonawca wezwał podwykonawcę do wskazania terminu zakończenia zleconych mu prac. Również w piśmie z 28 czerwca 2018 r. wykonawca wezwał podwykonawcę do zakończenia robót i odbioru w terminie 5 dni.

W dniu 2 lipca 2018 r. wykonawca zgłosił zamawiającemu gotowość do odbioru końcowego inwestycji. Tego samego dnia podwykonawca wystawił przeciwko wykonawcy fakturę VAT nr (...) na kwotę 140.000 zł, z 30-dniowym terminem płatności, tj. do dnia 1 sierpnia 2018 r.

Dnia 3 lipca wykonawca dokonał jednostronnego odbioru robót zleconych podwykonawcy, w trakcie którego stwierdzono brak wykonania poz. 39 kosztorysu (kratki przewodów kominowych), zanieczyszczenie rynien taśmami opakowań po dachówkach i wadliwe obróbki kołków rur spustowych. Protokół odbioru wraz z wezwaniem do ukończenia robót i usunięcia wad w terminie do 6 lipca 2018 r. wysłano podwykonawcy pocztą elektroniczną i tradycyjną. Wobec braku reakcji podwykonawcy, ww. prace dokończył wykonawca własnymi siłami oraz przy pomocy podwykonawcy R. B..

Pismem z 4 lipca 2018 r. wykonawca wezwał zamawiającego do zapłaty faktury częściowej nr(...)Tego samego dnia zawarto Aneks nr (...) do umowy nr (...), którego przedmiotem było powierzenie podwykonawcy realizacji prac obejmujących rozbiórkę, wymianę pokrycia dachu, murowanie, wymianę instalacji odgromowej i wymianę obróbek blacharskich.

Pismem z 9 lipca 2018 r. zamawiający poinformował wykonawcę, że wstrzymuje płatność faktury częściowej z powodu braku rozliczenia podwykonawcy, a jednocześnie wezwał wykonawcę w trybie art. 143c ust. 3 Prawa zamówień publicznych do zgłoszenia w terminie 7 dni uwag dotyczących zasadności bezpośredniej zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy przez zamawiającego.

W dniu 10 lipca 2018 r. zamawiający odebrał protokołem końcowym wszystkie roboty wykonawcy, wobec czego ten wystawił fakturę końcową nr (...) na kwotę 257.189,05 zł, z 30-dniowym terminem płatności, tj. do dnia 9 sierpnia 2018 r.

Pismami z 12 i 17 lipca 2018 r. (wysłanymi pocztą tradycyjną i elektroniczną) wykonawca wezwał podwykonawcę do zapłaty kosztów dokończenia robót, usunięcia wad i zapłaty kary umownej za opóźnienie w realizacji zadania.

Dnia 17 lipca 2018 r. wykonawca zgłosił zamawiającemu zastrzeżenia co do bezpośredniej płatności wynagrodzenia podwykonawcy. W uzasadnieniu pisma podkreślił, że w dacie wymagalności płatności faktury podwykonawcy, będzie ona uregulowana przez wykonawcę. Jednocześnie stwierdził, że podwykonawca nie wykonał wszystkich prac objętych umową z wykonawcą oraz że część wykonanych już prac miała wady. Podniósł też fakt obciążenia podwykonawcy karą umowną z tytułu opóźnienia w realizacji powierzonych mu robót.

Notą obciążeniową z 19 lipca 2018 r. zamawiający obciążył wykonawcę karą umowną w wysokości 14.637 zł z tytułu niezgłoszenia podwykonawcy.

Dnia 20 lipca 2018 r. zamawiający przelał na rachunek podwykonawcy kwotę 140.000 zł tytułem wynagrodzenia za wykonane przezeń prace. Tego samego dnia zamawiający dokonał płatności na rachunek wykonawcy kwoty 114.595,50 zł, tytułem „Faktura (...) kara 14.637,00 dla podwykonawcy 140.000.00”.

Pismami z 25 lipca 2018 r. zamawiający poinformował wykonawcę o dokonaniu bezpośredniej płatności wynagrodzenia podwykonawcy i o potrąceniu wierzytelności o zwrot tego wynagrodzenia (140.000 zł) oraz kwoty 14.637 zł tytułem kary umownej za niezgłoszenie podwykonawcy, z należności objętej fakturą częściową nr (...) W uzasadnieniu wskazał, że inspektor nadzoru z ramienia zamawiającego stwierdził fakt wykonania przez podwykonawcę robót zleconych mu przez wykonawcę.

W dniu 18 grudnia 2018 r. zamawiający złożył oświadczenie o potrąceniu wierzytelności regresowej w kwocie 140.000 zł z wierzytelnością wykonawcy objętą fakturą VAT nr (...).

W tak ustalonym stanie faktycznym, oceniając roszczenie powoda na gruncie art. 647 k.c., Sąd Okręgowy stwierdził, że wykonawcy, który wykonał odebrane w całości przez zamawiającego roboty budowlane, objęte umową nr (...), należało się umówione wynagrodzenie ryczałtowe.

Oceniając zgłoszony przez pozwanego zarzut wygaśnięcia wierzytelności dochodzonej pozwem wskutek jej potrącenia z wierzytelnościami zamawiającego, wątpliwości Sądu nie budziła skuteczność potrącenia kwoty 14.367 zł z wierzytelnością powoda, którą wykonawca został obciążony w ramach kary umownej za niezgłoszenie podwykonawcy. Wskazał, że fakt niezgłoszenia podwykonawcy zamawiającemu nie był kwestionowany przez powoda, a zasadność obciążenia go karą umowną z tego tytułu wynikała wprost z postanowień umowy stron (§ 10 ust. 1 pkt 1.8).

Odmienne Sąd Okręgowy ocenił jednak zarzut potrącenia wierzytelności powoda z wierzytelnością pozwanego o zwrot kwoty 140.000 zł tytułem wynagrodzenia wypłaconego bezpośrednio podwykonawcy powoda. Podkreślił, że w § 13 ust. 13 umowy nr (...) (nawiązującego, zdaniem Sądu, do brzmienia art. 143c ust. 1 Prawa zamówień publicznych) strony wyraźnie postanowiły, iż zamawiający dokona bezpośredniej zapłaty wymagalnego wynagrodzenia przysługującego podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy, który zawarł zaakceptowaną przez zamawiającego umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są roboty budowlane lub który zawarł przedłożoną zamawiającemu umowę o podwykonawstwo, której przedmiotem są dostawy lub usługi, w przypadku uchylenia się od obowiązku zapłaty odpowiednio przez wykonawcę, podwykonawcę lub dalszego podwykonawcę zamówienia na roboty budowlane. Na tej podstawie Sąd Okręgowy wywiódł, że dla aktywacji obowiązku zamawiającego dokonania bezpośredniej zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy, musiałyby zostać kumulatywnie spełnione trzy przesłanki, tj. roszczenie o zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy musiało być wymagalne, zamawiający musiał zaakceptować umowę o podwykonawstwo i wykonawca musiał uchylać się od obowiązku zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy. Tymczasem, w ocenie Sądu Okręgowego, w sprawie brak było jakichkolwiek dowodów świadczących o spełnieniu przesłanki uchylania się powoda od obowiązku zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy. W tym kontekście Sąd uwzględnił nie tylko fakt wystawienia przez podwykonawcę przeciwko wykonawcy w dniu 2 lipca 2018 r. faktury VAT Nr (...), z terminem płatności do dnia 1 sierpnia 2018 r., ale też zgłoszenie w dniu 27 lipca 2018 r. przez wykonawcę zamawiającemu w trybie art. 143c ust. 4 Prawa zamówień publicznych pisemnych zastrzeżeń co do zasadności bezpośredniej płatności wynagrodzenia podwykonawcy, w którym to piśmie podkreślono stanowczo, że w dacie wymagalności płatności faktury podwykonawcy, zostanie ona uregulowana przez wykonawcę. Sąd Okręgowy miał też na względzie zgłoszenie przez powoda zastrzeżeń co do jakości i terminowości robót wykonanych przez podwykonawcę, a także treść zeznań powoda, który podał, że przed upływem terminu płatności wynagrodzenia wskazanego w fakturze podwykonawcy, wziął kredyt celem zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy, co nie zostało zakwestionowane przez pozwanego. Uwadze Sądu nie uszła wreszcie treść zeznań świadka M. B., który wskazał, że podwykonawca nie zgłaszał żądania zapłaty wynagrodzenia powodowi i nie występował do niego z fakturą, co znalazło potwierdzenie w zeznaniach powoda.

Mając to wszystko na względzie Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie nie można było przyjąć by wykonawca uchylał się od zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy. Tym samym, po stronie zamawiającego nie powstał obowiązek zapłaty wynagrodzenia należnego (...) I. B., (...) s.c., co oznacza, że zamawiający nie był legitymowany do zapłaty podwykonawcy w dniu 20 lipca 2018 r. kwoty 140.000 zł, a należność ta miała charakter świadczenia nienależnego. Uznając zatem, że po stronie zamawiającego nie powstało roszczenie regresowe przeciwko wykonawcy o zwrot ww. kwoty, Sąd Okręgowy wywiódł, że wierzytelność o zwrot sumy 140.000 zł nie mogła zostać skutecznie potrącona z wierzytelnością dochodzoną pozwem.

Sąd nie podzielił również zarzutu pozwanego, wedle którego powód nie był władny do zaliczenia kwoty 114.595,50 zł na poczet zobowiązań pozwanego innych niż objęte fakturą VAT nr (...), tj. zaległych odsetek za opóźnienie oraz kwoty stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności. Podkreślił, że postanowieniem z 21 sierpnia 2018 r. tut. Sąd umorzył postępowanie nie tylko co do części roszczenia głównego w wysokości 127.796,70 zł, ale także co do

odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych za okres od 2 do 20 lipca 2018 r. oraz kwoty 174,46 zł tytułem rekompensaty za koszty odzyskiwania należności. Strona pozwana rozstrzygnięcia tego zaś nie zaskarżyła.

O roszczeniu odsetkowym Sąd Okręgowy rozstrzygnął przy uwzględnieniu art. 481 § 1 k.c. i art. 8 ust. 1 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych.

O kosztach procesu orzekł zaś na podstawie art. 98 k.p.c., a w oparciu o art. 113 u.k.s.c. w zw. z art. 98 k.p.c. nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 234 zł tytułem wydatków pokrytych tymczasowo ze Skarbu Państwa.

Apelację od tego wyroku wywiódł pozwany, który zaskarżył go w całości i zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

1) brak wszechstronnej oceny dowodów i pominięcie przy dokonywanych ustaleniach faktów, wynikających z przeprowadzonych dowodów:

- roboty wykonane przez podwykonawców zostały odebrane przez pozwanego w ramach odbioru robót powoda, za które wynagrodzenie jest objęte m.in. fakturą (...), co wprost wynika z kosztorysów i powykonawczych obmiarów, zarówno częściowych jak i końcowych;

- po 29 czerwca 2018 r. powód nie wykonywał prac objętych umową podwykonawczą;

- powód otrzymał fakturę z 2 lipca 2018 r. wystawioną przez podwykonawcę na całą kwotę wynagrodzenia (140.000 zł), co powód wprost zeznał na rozprawie z 30 września 2019 r. i co wynika z korespondencji kierowanej przez niego do podwykonawcy oraz do zamawiającego;

- powód nie dysponował środkami na zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy bez otrzymania wynagrodzenia od pozwanego i negocjował swój obowiązek rozliczenia się z podwykonawcami za prace, które jednocześnie przedstawiał do rozliczenia zamawiającemu;

- powód do chwili obecnej nie zapłacił podwykonawcy, ani nie podjął żadnych działań w tym kierunku;

2) dokonanie niewłaściwej oceny zeznań powoda i wyprowadzenie z nich nieuprawnionych wniosków sprzecznych z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oraz pozostałymi dowodami również uznanymi przez Sąd za wiarygodne:

- że podwykonawca nie zwracał się do powoda o zapłatę należnego wynagrodzenia, chociaż powód wyraźnie zeznał, że otrzymał od podwykonawcy fakturę z dnia 2 lipca 2018 r. i wynika to z korespondencji kierowanej przez powoda do podwykonawcy oraz zamawiającego;

- że powód zamierzał zapłacić podwykonawcy należne mu wynagrodzenie przed rozliczeniem się z pozwanym, chociaż powód odmawiał odbioru prac podwykonawcy, które jednocześnie zgłosił uprzednio do odbioru zamawiającemu jako wykonane, nie zapłacił podwykonawcy wynagrodzenia nawet w zakresie robót, których jakości nie kwestionował, negocjował prawo podwykonawcy do wystawienia faktury za wykonane prace, a w toku rozprawy z 30 września 2019 r. wprost oświadczył, że nie zapłaciłby podwykonawcy dopóki sam nie otrzymałby wynagrodzenia od pozwanego;

- pominięcie, że powód nigdy nie dochodził od podwykonawcy jakichkolwiek należności, na których istnienie się powołuje, pomimo istnienia takiej możliwości nie potracił ich z wiarygodności podwykonawcy;

3) zaniechania dokonania rzeczywistej oceny dowodów i poczynienie ustaleń faktycznych na podstawie dowodów uznanych za wiarygodne, sprzecznych z innymi dowodami również ocenionymi jako wiarygodne: dokumentacji fotograficznej przedłożonej przez powoda, zeznań świadków R. K., K. B., R. B., M. B., J. S., zeznań powoda, dziennika

budowy, protokołów odbioru robót (częściowego i końcowego) wraz z obmiarami powykonawczymi oraz umowy o podwykonawstwo wraz z jej załącznikami, bez podjęcia nawet próby wyjaśnienia tych sprzeczności;

4) pominięcie zeznań pozwanego, zwłaszcza w zakresie wyjaśnienia przyczyn sposobu rozliczenia z podwykonawcą, które wynikały z woli uniknięcia sytuacji, w której zamawiający musiałby dwa razy zapłacić za te same prace, gdyby nie doszło do uprzedniego rozliczenia się powoda z podwykonawcą, wyjaśnić co do przyczyn niezłożenia wynagrodzenia należnego podwykonawcy do depozytu sądowego;

2. art. 230 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. przez przyjęcie, że powołanie się przez powoda w trakcie składania zeznań, iż wziął kredyt żeby mieć pieniądze na zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy stanowi okoliczność faktyczną, o której wiedzę mógłby mieć pozwany i co do której mógłby się wypowiedzieć; podczas gdy takich twierdzeń powód nigdy nie formułował w trakcie procesu, a same zeznania powoda w tym zakresie są sprzeczne z doświadczeniem życiowym oraz z jego pozostałymi zeznaniami, które przeczą tym głośnym stwierdzeniom;

3. art. 328 § 2 k.p.c. przez zaniechanie wskazania przyczyn dla których Sąd pominął niektóre dowody oraz wyjaśnienia i wskazania podstawy prawnej, w oparciu o którą Sąd zasądził na rzecz powoda żadaną przez niego kwotę;

4. art. 143c ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych przez przyjęcie, że powód nie uchylał się od zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy, chociaż do dziś nie zapłacił podwykonawcy, oświadczał w pismach kierowanych do podwykonawcy i pozwanego, że kwestionuje swój obowiązek zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy, a zapłatę tego wynagrodzenia uzależniał od uprzedniej zapłaty swojego wynagrodzenia przez pozwanego;

5. art. 143c ust. 6 p.z.p. w zw. z art. 498 § 1 i 2 k.c. przez przyjęcie, że wskutek złożenia oświadczenia o potrąceniu wierzytelności przysługującej pozwanemu wobec powoda z tytułu żądania zwrotu kwoty wynagrodzenia wypłaconego podwykonawcom nie doszło do wygaśnięcia wierzytelności powoda dochodzonej w niniejszym procesie;

6. art. 451 § 1 k.c. przez pominięcie skutków oświadczenia pozwanego, że kwota 114.595,50 zł została przelana w dniu 20 lipca 2018 r. w celu uregulowania należności wynikającej z faktury (...), a nie innych długów;

7. art. 5 k.c. przez zaniechanie rozważenia zachowania powoda i dochodzonego przez niego roszczenia w kontekście naruszenia zasad współżycia społecznego, chociaż pozwany wskazywał na nielojalne zachowanie powoda w trakcie wykonywania umowy, narażające zamawiającego na ryzyko podwójnej zapłaty za te same prace, a powód domaga się zapłaty za prace, za które sam nie zapłacił podwykonawcy.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty pozwany wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów procesu za postępowanie przed sądem pierwszej instancji, według norm prawem przepisanych. Domagał się nadto zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów procesu za postępowanie przed sądem drugiej instancji według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanego na jego koszt.

SĄD APELACYJNY USTALIŁ I ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Apelacja okazała się uzasadniona, choć nie wszystkie podniesione w niej zarzuty były trafne.

Wstępnie wskazać trzeba, że Sąd Okręgowy generalnie dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny aprobuje i przyjmuje za własne. Okoliczności zawarte w części faktograficznej pisemnych motywów uzasadnienia skarżonego orzeczenia nie były zresztą źródłem sporu między stronami. Sprowadzały się one bowiem do przedstawienia chronologii zdarzeń, związanych z zawarciem i realizacją przez strony niniejszego sporu umowy nr (...) na wykonanie robót budowlanych na terenie (...) w B., jak też z zawarciem i realizacją przez powoda z M. B. i I. B.,

wspólnikami spółki cywilnej (...), (...) s.c., umowy o podwykonawstwo nr (...), której przedmiotem było wykonanie części robót zleconych wykonawcy przez zamawiającego.

Wprawdzie nie było trafne przyjęcie przez Sąd Okręgowy, jakoby powód nie był wzywany przez swego podwykonawcę do zapłaty należności wynikającej z faktury VAT Nr (...) (k. 165), tym niemniej uchybienie to nie miało kluczowego znaczenia w sprawie. Jakkolwiek podwykonawca w istocie nie skierował do powoda pisma zatytułowanego „wezwanie do zapłaty”, w którym żądał zapłaty umówionego wynagrodzenia, z pola widzenia nie można jednak tracić, że powód otrzymał przedmiotową fakturę, w której zawarto wszelkie elementy potrzebne dla ustalenia żądanej przez podwykonawcę kwoty, z jakiego tytułu ona wynikała, a także terminu jej zapłaty. Wskazuje na to nie tylko treść korespondencji powoda adresowanej do (...) I. B., (...) s.c. (k. 201), ale i zeznania samego powoda, który słuchany w charakterze świadka przyznał, że taką fakturę otrzymał (por. protokół rozprawy z dnia 30 września 2019 r., znacznik czasu od 00:19:24).

Zasadnicza wadliwość zaskarżonego rozstrzygnięcia, skutkująca zmianą wyroku, jest natomiast wynikiem dokonania przez Sąd Okręgowy nieprawidłowej oceny umowy stron z dnia 19 marca 2018 r., o czym jednak szerzej w dalszej części niniejszego uzasadnienia.

W pierwszym rzędzie odnieść się bowiem trzeba do zarzutów formalnoprawnych, podniesionych w apelacji strony pozwanej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, niesłusznie zarzuca skarżący Sądowi I instancji uchybienie regułom wynikającym z art. 328 § 2 k.p.c. (w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2019 r. poz. 1469). W judykaturze utarty jest bowiem pogląd wedle którego, zarzut naruszenia powołanej normy prawnej może odnieść skutek tylko w takich wyjątkowych okolicznościach, w których braki w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych i oceny prawnej są tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej. Innymi słowy, stwierdzenie naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. poprzedzać winno ustalenie, że treść uzasadnienia orzeczenia sądu całkowicie uniemożliwia dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00). Takich przymiotów uzasadnieniu zaskarżonego wyroku – wbrew temu co sugeruje strona apelująca – przypisać jednak nie sposób. Treść skarżonego rozstrzygnięcia pozwala bowiem na odczytanie sfery motywacyjnej i prześledzenie toku rozumowania Sądu I instancji, umożliwiając tym samym kontrolę instancyjną kwestionowanego orzeczenia. Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. nie mógł więc zyskać akceptacji Sądu Apelacyjnego.

Podobnie jak i zarzuty apelacji, koncentrujące się wokół kwestii wadliwego – zdaniem skarżącego – przyjęcia przez Sąd Okręgowy, iż powód nie uchylał się od zapłaty podwykonawcy umówionego wynagrodzenia (tak skarżący motywuje m.in. zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 143c ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych). Zwraca uwagę – i okoliczności tej nie kwestionuje strona skarżąca – że płatność wynagrodzenia przysługującego podwykonawcy z tytułu zawartej z powodem w dniu 20 marca 2018 r. umowy o podwykonawstwo nastąpić miała do dnia 1 sierpnia 2018 r. I choć istotnie strona powodowa z powinności tej, jak się ostatecznie okazało, nie wywiązała się, to jednak z pola widzenia nie można tracić – a co zdaje się umykać skarżącemu – że dopiero ustalenie, iż podwykonawca nie uzyskał wynagrodzenia od wykonawcy za wykonanie umówionych robót w określonym terminie mogło stanowić podstawę do dokonania zapłaty tego wynagrodzenia przez zamawiającego (por. § 13 ust. 12 w zw. z § 13 ust. 13 umowy stron z dnia 19 marca 2018 r., k. 17). Jak zaś wynika z bezspornych okoliczności niniejszej sprawy, zamawiający (pозwany) już w dacie 20 lipca 2018 r. (a więc na kilkanaście dni przed upływem zastrzeżonego powodowi terminu) przelał na rachunek bankowy podwykonawcy kwotę 140.000 zł tytułem wynagrodzenia za wykonane prace. W tej sytuacji nie sposób więc przyjmować – zgodnie z oczekiwaniami apelującego – że niewystąpienie przez wykonawcę (powoda) z taką inicjatywą najpóźniej w dacie dokonania rzeczony płatności przez pozwanego, winno być rozpatrywane w kategoriach uchylania się przez powoda od zapłaty podwykonawcy umówionego wynagrodzenia, co też słusznie ocenił Sąd I instancji.

Tym niemniej, zaskarżone orzeczenie ostatecznie nie okazało się trafne, bowiem Sąd Okręgowy nie nadał należytej wagi kluczowym - z punktu widzenia oceny zasadności zgłoszonych w sprawie stanowisk procesowych – postanowieniom zawartym w § 6 ust. 4 w zw. z § 13 ust. 12 umowy stron, datowanej na 19 marca 2018 r.

Treść tych zapisów nie pozostawia jakichkolwiek wątpliwości – na co celnie wskazuje również strona skarżącą w wywiedzionej apelacji – że warunkiem koniecznym domagania się przez powoda objętej pozwem kwoty, wynikającej z wystawionej pozwanemu faktury VAT Nr (...), było przedstawienie zamawiającemu (pozwanemu) oświadczenia podwykonawcy (M. B. i I. B., wspólników spółki cywilnej (...), (...) s.c.) o zaspokojeniu roszczeń tego ostatniego przez wykonawcę (powoda). Jak stanowi bowiem § 6 ust. 4 umowy stron, faktura opłacana będzie na wskazane konto Wykonawcy podane na fakturze w ciągu 30 dni od dnia dostarczenia prawidłowo wystawionej faktury częściowej/końcowej wraz z protokołem odbioru częściowego/końcowego oraz z oświadczeniem Podwykonawcy lub dalszego Podwykonawcy, o którym mowa w § 13 ust. 12. Zgodnie zaś z tym ostatnim zapisem, w przypadku powierzenia przez Wykonawcę realizacji robót Podwykonawcy, Wykonawca jest zobowiązany do dokonania we własnym zakresie zapłaty wymagalnego wynagrodzenia należnego Podwykonawcy z zachowaniem terminów płatności określonych w umowie z Podwykonawcą. Przy czym dla potwierdzenia dokonanej zapłaty, wraz z fakturą obejmującą wynagrodzenie za zakres robót wykonanych przez Podwykonawcę, należy przekazać Zamawiającemu oświadczenie Podwykonawcy lub dalszego Podwykonawcy potwierdzające dokonanie zapłaty całości należnego mu wynagrodzenia.

Tymczasem, w sprawie niniejszej poza sporem pozostawało, że powód takim oświadczeniem się nie legitymuje.

Jakkolwiek zatem na datę wymagalności faktury VAT Nr (...), za którą powód domaga się zapłaty (tj. na dzień 2 lipca 2018 r.), nie pozostawał on w opóźnieniu z płatnością na rzecz podwykonawcy (termin zapłaty – jak już wskazywano – upływał powodowi bowiem dopiero w dniu 1 sierpnia 2018 r.), nie oznacza to jednak, że po jego stronie powstało niejako automatycznie, względem pozwanego, roszczenie o zapłatę żądanej kwoty i to nawet przy przyjęciu, że oświadczenie o potrąceniu, złożone przez skarżącego było nieskuteczne. Zasadzenie na rzecz powoda żądanej ostatecznie sumy pozostawałoby bowiem w sprzeczności z umową stron, prowadząc wręcz do obejścia jej kategoriycznych zapisów, co nie mogło zyskać aprobaty Sądu Odwoławczego.

Dlatego też, w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił.

Konsekwencją zmiany skarżonego orzeczenia była też zmiana rozstrzygnięcia w zakresie kosztów poniesionych przez strony w trakcie postępowania prowadzonego przed Sądem I instancji.

Rozstrzygając o tych kosztach Sąd Apelacyjny uwzględnił, że po wniesieniu powództwa powód dokonał częściowej zapłaty dochodzonej należności (ponad sporną należność podwykonawcy), tj. uiścił 127.796,70 złotych. To zaś oznacza, że _ przy wartości przedmiotu sporu wynoszącej 269.232,50 zł – uległ w ok. 50 % żądaniu powoda, przez co strony winny w równych częściach ponieść koszty postępowania za pierwszą instancję. Koszty te po stronie powoda wyniosły 21.479 zł (w tym: 13.362 zł. opłaty od pozwu i 8117 zł tytułem zastępstwa procesowego wraz z opłatą skarbową), zaś po stronie pozwanej wyniosły 8100 złotych zastępstwa. Łącznie zatem koszty procesu zamknęły się kwotą 29.579 zł, z czego każda ze stron winna ponieść 14.789,50 złotych. Zważywszy, że powód poniósł 21.479 zł, pozwany winien mu wrócić nadpłatę w wysokości 6.689,5 złotych

O kosztach postępowania apelacyjnego, gdzie wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła 141.436 złotych, orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800).

Na podstawie zaś art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, uwzględniając wynik sporu, Sąd Apelacyjny nakazał ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 7.072 zł tytułem brakującej opłaty w postępowaniu apelacyjnym.

E. M. N. B. W.

